

KOHTI
ALKOHOLILAIN
UUDISTUSTA

- tutkittua tietoa ja punnittuja näkemyksiä

ALKOHOLIPOLITIIKASSA EI SAA TYYTYÄ KATSOMAAN LÄHELLE, VAAN ON TEHTÄVÄ KESTÄVIÄ JA KAUASKANTOISIA PÄÄTÖKSIÄ, JOTKA POHJAUTUVAT TUTKITTUUN TIETOON.

Lyhytnäköiset poliittiset ratkaisut alkoholiasioissa kostaavat nopeasti kulutuksen ja haittojen kasvuna. Tämä koettiin edellisessä alkoholilain uudistuksessa vuonna 1995 ja veronkevennyspäätöksissä vuonna 2004. Alkoholiin liittyvää sääntelyä onkin Suomessa vuosikymmenestä toiseen lähinnä purettu eikä kiristetty, vaikka näin usein väitetään. Nyt kulutus ja haitat on saatu laskusuuntaan maltillisilla veronkorotuksilla, ja on tärkeää, että tätä myönteistä kehitystä jatketaan.

Alkoholihaitat aiheuttavat Suomelle 5–6 miljardin euron välilliset ja välittömät kustannukset. Nämä näkyvät muun muassa julkisten palveluiden menoerinä, työurien lyhentymisenä ja tuotannonmenetyksinä. Toisin kuin usein ajatellaan, alkoholihaitat eivät kohdistu vain pieneen alkoholin suurkuluttajien joukkoon. Monet haitoista aiheutuvat tavallisille kuluttajille ja muille kuin käyttäjille itselleen, kuten läheisille, työnantajille ja työyhteisöille – koko Suomelle.

ALKON MONOPOLI SÄILYTETTÄVÄ

”VIINIT MAITOKAUPPAAN” AVAISI TIEN ALKOHOLIN MYYNNIN TÄYDELLISEEN VAPAUTTAMISEEN JA KULUTUKSEN KASVUUN.

Mietoja alkoholijuomia, kuten keskiolutta, siideriä ja lonkeroa, myydään yli 5 000 myyntipisteessä. Alko myy näitä vahvempia alkoholijuomia noin 350 Alkossa. On selvää, että alkoholin kulutus ja haitat lisääntyisivät, jos koko tarjonta laajenisi muutamasta sadasta myyntipisteestä tuhansiin.

Jos viinit siirtyisivät päivittäistavarakauppoihin, Alko kykenisi ylläpitämään nykyisten 350 myymälän sijaan vain 50-70 myymälän verkostoa. Tällöin Alkon monopoli rajoittuisi väkeviin juomiin, ja se johtaisi todennäköisesti kaiken alkoholin myynnin vapauttamiseen. Näin ”viinit maitokauppaan” toisi ennen pitkää ”kossun kioskeille”. Kulutus ja haitat räjähtäisivät käsiin.

Valtion vähittäismyyntimonopoli vähentää alkoholin kokonaiskulutusta ja alkoholihaittoja. Alkon monopoli ei ole suomalainen erikoisuus. Monopoli on Suomen lisäksi muun muassa Ruotsissa, Norjassa, Islannissa ja Tanskan Färsaarilla sekä 17 osavaltiossa USA:ssa ja isossa osassa Kanadaa.

MALTILLISIA VERON- KOROTUKSIA JATKETTAVA

KUN ALKOHOLI ON HALPAA, SITÄ VÄISTÄMÄTTÄ OSTETAAN JA KULUTETAAN ENEMMÄN, MIKÄ LISÄÄ PÄIHDEHAITTOJA.

Vuoden 2004 veronalennus johti alkoholin kulutuksen hallitsemattomaan kasvuun. Vuosina 2008–2014 toteutetuilla viidellä maltillisella veronkorotuksella tilanne on saatu korjattua. Lopulta vuonna 2014 kulutus oli laskenut veronalennusta edeltäneelle tasolle. Verotuksen ja kulutuksen muutokset näkyvät selvästi haittatilastoissa.

Korkea verotus voi lisätä alkoholijuomien matkustajatuontia, mutta kotimainen ja kansainvälinen tutkimus osoittaa vahvasti, että se vähentää alkoholin kulutusta ja alkoholihaittoja sekä lisää alkoholiverojen tuottoa moninkertaisesti matkustajatuonnin mahdolliseen kasvuun verrattuna. Matkustajatuonti on THL:n mukaan laskusuunnassa.

ALKOHOLIMAINONTA RAJATTAVA TUOTETIETOIHIN

**ALKOHOLIMAINONNALLA VOIDAAN VAIKUTTA
KOKO VÄESTÖN ALKOHOLINKÄYTTÖÖN.
MAINONNAN RAJAAMINEN TUOTETIETOIHIN
OLISI TEHOKAS, HELPOSTI VALVOTTAVA JA ERI
MEDIOITA TASAPUOLISESTI KOHTELEVA
MALLI.**

Alkoholimainonnan rajoittamisesta keskustellaan eri puolilla maailmaa. Mielikuvamainonnan kieltäminen sisältyy muun muassa Viron hallitusohjelmaan.

Edellinen hallitus päätyi valmistelussaan kieltämään alkoholin ulkomainonnan ja rajoittamaan mainontaa sosiaalisessa mediassa. Tehokkaampi, helpommin valvottava ja eri medioita tasapuolisesti kohteleva malli olisi Ranskan tavoin rajata mainonnan sisältö tuotetietoihin.

Sallittuja tietoja olisivat esimerkiksi tuotteen sisältö, hinta, maku, valmistus- ja myyntipaikat ja soveltuvuus eri ruoille. Mainonta palvelisi kuluttajaa (ja mainostajaa) luomatta mielikuvia alkoholin roolista hyvässä elämässä.

Suomessa keskustelu alkoholimainonnan vaikutuksista on keskittynyt lapsiin ja nuoriin. Tutkimukset osoittavat, että mainonta aikaistaa ja lisää heidän alkoholinkäyttöään. OECD nostaa vuonna 2015 julkaistussa raportissaan esille tutkimustiedon, jonka mukaan mainonta lisää myös alkoholin kokonaiskulutusta ja ongelmakäyttöä. Mainonnan sääntelyllä voidaan siis vaikuttaa koko väestön alkoholinkäyttöön.

JUOMAPAKKAUKSIIN LISÄTTÄVÄ TUOTE- JA VAROITUS- MERKINNÄT

**ALKOHOLIJUOMAPAKKAUKSISSA TULEE
ILMOITTA TUOTETIEDOT. KULUTTAJILLA
ON OIKEUS SAADA TIETOA JUOMAN
VALMISTUSAINEISTA JA ENERGIASISÄLLÖSTÄ.
MONISSA MAISSA ALKOHOLIN
TERVEYSVAAROISTA VAROITETAAN
JUOMAPAKKAUKSISSA.**

Nykyseudäntö ei vaadi alkoholijuomilta samoja tuotemerkintöjä kuin muilta elintarvikkeiksi katsottavilta tuotteilta. Juomapakkauksiin tulee saada tuotetiedot muun muassa valmistusaineista ja energiasisällöstä, kuten Euroopan parlamentti edellytti kevään 2015 kannanotossaan.

Varoitusmerkintöjä alkoholin terveysvaaroista on otettu käyttöön eri puolilla maailmaa. EU-maista Ranskassa on pulloissa ja pakkauksissa ollut jo pitkään varoitusmerkintä alkoholin aiheuttamasta sikiövauriovaarasta.

Tupakkatuotteiden varoitusmerkintöjen vaikutuksista on useasta maasta tutkimustietoa, jonka mukaan ne ovat sekä lisänneet tietoisuutta tupakoinnin haitoista että edistäneet tupakoinnin lopettamista. Ranskasta on tietoa myös alkoholijuomien varoitusmerkinnöistä. Siellä varoitusmerkinnät ovat selvästi lisänneet tietoisuutta alkoholinkäytön vaaroista raskausaikana.

KUNTIEN VOITAVA PÄÄTTÄÄ ALKOHOLIVAPAISTA ALUEISTA

KUNNILLA TULEE OLLA OIKEUS PÄÄTTÄÄ ALKOHOLIVAPAISTA ALUEISTA. NÄIN VOIDAAN VAIKUTTAA PAIKKA- JA TILANNEKOHTAISIN JUOMISESTA AIHEUTUVIIN HÄIRIÖIHIN.

Pitääkö alkoholia saada nauttia ihan missä hyvänsä ja milloin hyvänsä? Muualla maailmassa on tavallista, että alkoholin nauttiminen on kiellettyä tietyssä puistossa. Esimerkiksi Pariisissa Eiffel-tornin alueella ei alkoholia saa nauttia.

Kuntien tulee saada itsenäisesti rajoittaa alkoholin julkista nauttimista esimerkiksi leikkipaikoilla, urheilukentillä ja puistoissa. Näin ne voivat puuttua yleistä turvallisuutta vaarantavaan julkiseen alkoholinkäyttöön.

THL:n juomatapatutkimuksen mukaan lähes puolet naisista ja vajaa neljäsosa miehistä ilmoitti pelänneensä päihtyneitä.

PROMILLERAJAKSI LIIKENTEESSÄ 0,2

PIENIKIN MÄÄRÄ ALKOHOLIA VERESSÄ HEIKENTÄÄ AJOKYKYÄ JA LISÄÄ ONNETTOMUUSRISKIÄ.

Rattijuopumuksen promillerajaa alentamalla voidaan sekä parantaa liikenneturvallisuutta että vaikuttaa suomalaiseen päihdekulttuuriin. Alkoholiannosten laskemisesta tulee edetä ajattelutapaan, että liikenne ja alkoholi eivät ylipäättään kuulu yhteen.

Suomi on naapurustonsa ainoa maa, jossa liikenteen promilleraja on vielä 0,5. Matalampi promilleraja lisäisi erityisesti nuorten kuljettajien liikenneturvallisuutta. Alkoholi vaikuttaa voimakkaimmin niihin kuljettajan taitoihin, jotka eivät ole vielä automatisoituneet ajokokemuksen myötä.

ALKOHOLIN MYYNTIAIKA- RAJAT SÄILYTETTÄVÄ KAUPPOJEN AUKIOLO- AIKOJEN VAPAUTUESSA

**VAIKKA KAUPPOJEN AUKIOLOAJAT
OVAT VAPAUTUNEET TÄYSIN, ALKOHOLIN
NYKYISISTÄ MYYNTIAIKARAJOISTA ON
PIDETTÄVÄ KIINNI.**

Kaupan aukioloaikojen vapautumisen myötä myös alkoholin myyntiajat ovat lisääntyneet ilman erityistä harkintaa. Vuoden 2016 alusta kaikki vähittäiskaupat voivat olla auki vapaasti vaikka vuorokauden ympäri. Alkoholin myyntiä on tarkasteltava haittojen vähentämisen näkökulmasta, eikä nykyisistä myyntiaikarajoituksista tule luopua. Lisäksi tulee ottaa huomioon, että myöhään tapahtuva alkoholin myynti saattaa aiheuttaa turvallisuusriskejä henkilökunnalle.

Alkoholin kokonaiskulutukseen vaikuttavat ennen kaikkea sen hinta ja saatavuus. Jos alkoholin ostamista helpotetaan myyntiaikarajoista luopumalla, kokonaiskulutus ja sen myötä haitat kasvavat. Lievälläkin saatavuuden rajoituksella voidaan merkittävästi vähentää haittoja. Myös OECD tuo esille myyntiaikojen rajoitusten mahdollisuudet haittojen vähentämisessä.

RAVINTOLOIDEN ANNISKELUA TARKASTELTAVA MYÖS HAITTOJEN VÄHENTÄMISEN NÄKÖKULMASTA

ANNISKELUAIKOJA TARKASTELTAESSA ON HUOMIOITAVA HAITTOJEN VÄHENTÄMISEN NÄKÖKULMA. JATKOAIKALUPIEN KRITEREITÄ ON TARKENNETTAVA JA OMAVALVONTA ON SAATAVA ALKOHOLILAKIIN. UUDISTUKSEN YHTEYDESSÄ VOITAIISIIN HARKITA ANNISKELUN ARVONLISÄVERON ALENTAMISTA. TÄMÄ TUKISI RAVINTOLA-ALAA JA SIIRTÄISI ALKOHOLINKÄYTTÖÄ KODEISTA VALVOTTUIHIN TILOIHIN.

Myös anniskeluajat vaikuttavat alkoholihaittojen määrään. Jos katsotaan, että anniskeluaikojen lyhentäminen kautta linjan heikentäisi olennaisesti ravintola-alan toimintaedellytyksiä, kompromissi voisi olla jatkoikalupien kriteereiden tarkentaminen ja omavalvonnan säätäminen pakolliseksi.

Ravintola-alaa voitaisiin alkoholilain uudistuksessa tukea alentamalla anniskelun arvonlisävero ruokailun alv:n tasolle. Tämä kaventaisi ravintoloiden ja ruokakaupan alkoholijuomien hintaeroa ja voisi palauttaa koteihin siirtynyttä juomista ravintoloihin.

Suurin osa suomalaisten alkoholikulutuksesta tapahtuu kotona. Yhteiskunnan kannalta olisi hyödyllistä ohjata kulutusta kodeista ravintoloiden valvottuun anniskelu ympäristöön.

Elämäniloa ja hyvinvointia – ilman päihde- ja pelihaittoja

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry toimii koko maassa ja koko väestön parissa terveiden elämäntapojen edistämiseksi. Työ ulottuu lapsista ja nuorista työ- ja eläkeikäisiin. Alkoholiin, tupakkaan ja huumeisiin liittyvän ehkäisevän työn ohella EHYT ry ehkäisee pelaamisesta syntyviä haittoja.

www.ehyt.fi

Twitter: @EHYTry

Facebook: ehytry

